

Преглед на стопанската политика

Седмичник

© ИПИ <http://www.ime-bg.org/>

В броя ще намерите:

- Визи и държавни служители
Закон за далекосъобщенията
стр.1
- Законът за киното налага допълнителни пречки на
пазара
Финансиране на политическите партии
стр.2
- Обещания за ограничаване на достъпа до пазара
на таксиметровите услуги
Нагласи на деловите среди
стр.3
- Наебходими средства за опазване на околната
среда

Визи и държавни служители

Едва ли има някой в България, който още да не е разбрал, че след 10 април тази година най-сетне и ние българите ще пътуваме като бели хора из Европа. За да прекрачим прага на някоя европейска държава, обаче трябва да удостоверим притежаването на определено минимално количество валута за пребиваване в страната. Прегледът на публикуваните в пресата количествени изисквания показва две неща: **1/** Посочените суми са в рамките на разумното, което означава, че този път Европа наистина отваря вратите си за нас; и **2/** Изискваното минимално количество валута за дневни разходи почти във всички случаи е в размер по-голям от установения със Заповед №54 на МФ за определяне на размера на дневните и квартирни пари. Ако до паметната дата 10 април, министър Радев не актуализира сумите с нова заповед, командированите служители от държавни предприятия и учреждения ще се окажат в една от следните ситуации: а) или ще трябва да носят лична валута за да бъдат допуснати в страната, в която са командировани; б) или ще получават служебни аванси за дневни в размер на изисквания от съответната държава минимум, но ще имат право да харчат само определена част от тях, а другата ще подлежи на възстановяване. Например, при всяка командировка до Испания, съответният служител ще "разходи" до там и обратно без да ги харчи по 800 испански песети на ден, до Португалия ще ходят и ще се върнат по 3500 ескудо на ден, до Белгия по 300 белгийски франка и т.н. Разликите в законо-установените и изискуемите от ЕС суми не са огромни. Но въпреки това, при сега действащата нормативна рамка, те ще създадат множество проблеми и допълнителна работа на финансово-счетоводните отдели в държавните предприятия и учреждения. В тази връзка може да се каже, че сега е времето, частният бизнес да изкаже официална благодарност на МФ, което през декември миналата година, направи реверанс към бизнеса, като не се противопостави на приемането на предложението от първи януари към печалбата да се прибавя само частта, превишаваща **двукратно** размер на дневните командировачни пари, определени с нормативни актове за лъжливите служители

Дебат по промените в Закона за далекосъобщенията

На своето заседание в четвъртък, 29 март, парламентарната Комисия по икономическа политика гласува на второ четене Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за далекосъобщенията. Негови вносителите са народните представители Никола Николов и Иван Иванов.

Измененията са насочени предимно към: **1/** Разширяване на обхвата на всеобщо предлаганата услуга, като към нея наред с обикновената телефонна услуга (както беше в досегашния текст на закона) се включват и достъп до гласова телефонна услуга чрез телефонни апарати за обществено ползване, справочните услуги за телефонните номера на абонатите, услуги за осъществяване на спешни повиквания и специализирани услуги, позволяващи достъп до всеобщо предлаганата услуга за инвалидите. Обхвата на всеобщо предлаганите услуги, които ще осъществява всеки отделен далекосъобщителен оператор, се определят в неговата лицензия. Критериите, на които трябва да отговарят операторите, които са задължени да предоставят всеобща услуга, ще се определят в наредба на министъра на транспорта и съобщенията. Този текст предизвика остър дебат в комисията, а депутати от опозицията предложиха той да отпадне. Според тях се създава възможност за административен произвол. Наред с това съществувала опасност чрез скрито субсидиране БТК да бъде поставена в по-благоприятно положение от останалите оператори. В случая трябва да се подчертае обаче, че монопола на БТК не е върху всеобщо предлаганата услуга, а само върху фиксираната телефонна услуга. БТК е задължена да предлага всеобщата услуга до началото на 2005 г. В момента съществуват и други оператори, предлагащи всеобща услуга (БЕТКОМ и БУЛФОН например чрез уличните телефонни апарати). Според вносителите на законопроекта, с него се гарантира законовата стабилност и прозрачност на правата и задълженията на операторите, включително и по отношение на формирането на цената. **2/** Прецизират се критериите по отношение на дейностите, които подлежат на различни видове лицензионен режим - индивидуални лицензии, регистриране по обща лицензия или свободен режим (чл.39). Конкретните дейности, подлежащи на отделните видове режими ще се определят с наредба на министъра на транспорта и съобщенията. Спорен в този член беше текста, според който дейностите по предоставяне на гласова услуга, достъп до гласова услуга и/или всеобщо предлагана услуга, се изпълняват въз основа на индивидуална лицензия. В случая съществуваше опасение, че по силата на този текст ще трябва да се лицензират Интернет операторите. За да се изключи подобна възможност, депутатите записаха отделен текст, според който не се счита за гласова услуга преноса на глас чрез Интернет със закъснение над 250 милисекунди. Според представителя на Интернет обществото Вени Марковски така по никакъв начин няма да се ограничи ползването на Интернет за провеждане на телефонни разговори.

3/ Спор в комисията предизвика предвижданата възможност решенията на Държавната комисия по далекосъобщенията за прекратяване или временно спиране на изпълнението на дейности по лицензията, свързани с държавната сигурност и отбраната на страната, да подлежат на незабавно изпълнение. Аргументите "против" на опозицията бяха, че така съда не може да спре изпълнението на подобни решения въпреки съществувашата

възможност те да се обжалват по реда на Закона за административното производство. В крайна сметка бе постигнат компромис за включване на законово изискване за мотивиране на тези решения. **4/** Въвежда се нова допълнителна еднократна лицензионна такса, дължима от операторите при получаване на допълнителен радиочестотен спектър за разширяване и модернизиране на техните мрежи. **5/** Депутати от опозицията се противопоставиха и на разширяването на монопола на БТК по отношение на осъществяването на

презграничен пренос на глас в реално време за целите на предоставянето на международни гласови услуги до края на 2002 г. Според вносителите обаче, така се създава възможност за "предотвратяване на незаконосъобразни дейности, които водят до финансови и материални вреди на компанията".

Подробен коментар по съдържанието на Закона за изменение и допълнение на Закона за далекосъобщенията очаквайте в някой от следващите броеве.

презграничен.

Законът за киното налага допълнителни пречки на пазара

Тази седмица комисията по култура и медии прие за обсъждане проект за закон за киното (ЗК). На пръв поглед той е далеч от представите ни за стопанска политика на правителството. В крайна сметка обаче, киното може да бъде и е бизнес, при който има търсене и предлагане, и стремеж към ефективност. Как проектът ще се отрази на "бизнеса" с кино?

1/ Създават се на практика разрешителни режими за българските филмови продуценти; на местата за показ; разпространителите на филми; производителите и разпространителите на аудио-визуална продукция; чуждестранните видео- и кинопродукции, реализирани на територията на Република България; филмите, получили визи за разпространение. Ограничаването на достъпа до дадена дейност намалява конкуренцията (в много случаи) и увеличава разходите на предприемачите (винаги). **2/** Лицата, които се занимават с дейностите, описани по-горе, ще трябва да се отчитат 4 пъти в годината на Агенция "Българско кино", като предоставят информация за приходите от кино- и видеопоказ за всеки показ, приходите от продажбата и даването под наем на кино- и видеофилми, в това число за всеки отделен филм, графици на показ и броя на зрителите за всеки отделен филм. Не е ясно за какво й е на държавната агенция подобна информация. В същото време подготвянето на отчетите със сигурност ще наложи допълнителни разходи на фирмите.

3/ Все във връзка с контрола върху събирането на информацията, длъжностните лица от агенцията имат право да извършват проверки в местата за кино- и видеопоказ, в административните, складовите, търговските и други помещения. Дали чиновниците знаят по-добре от потребителите (които избират от кого да закупят стоката или услугата) как трябва се прави и разпространява кино, се вижда от всички останали дейности, където се предлагат административни вместо пазарни решения. **4/** Проектът предвижда 10% от годишното време за показ на всяко от местата от кинопоказ да се използва от български и европейски филми. Ако зрителите искат да гледат такива филми, киноразпространителите ще ги показват. Ако пък спазването на тази квота ще означава празни салони, то глобата от 500 до 2500 лв. едва ли ще е пречка. **5/** Като своеобразно обяснение за антипазарната логика на закона, в мотивите се казва, че с "предложеният проект на Закон за киното ще се запълни празнотата в националното ни законодателство в тази област", и "Законопроектът цели да създаде условия за развитие на българското кино...". Разбирането изглежда е, че без закон няма кино. В по-общ смисъл, това е приемането, че ако държавата не регулира или създаде нещо, то не съществува.

Финансиране на политическите партии

На 28 март "Държавен вестник" публикува Закона за политическите партии. Според закона политическите партии не могат да получават анонимни дарения, които не са повече от 25 на сто от държавната субсидия; дарения от едно и също физическо или юридическо лице, когато сумата надхвърля 30 000 лв., средства от предприятия с над 50 на сто държавно или общинско участие или от предприятия и организации, изпълняващи по договор държавна или общинска поръчка; средства от чужди правителства или чуждестранни държавни предприятия или общинска поръчка; средства от чужди правителства или чуждестранни държавни предприятия и организация.

Финансирането на политическите партии ще бъде предмет на спорове, докато държавата намира основание да контролира стопанските процеси. Независимо от опитите на изпълнителната, законодателна и съдебна власт да контролират финансите на политическите партии чрез въвеждането на норми, които да регламентират получаването и разходването на дарения от физически и юридически лица, единствено

прилагането на принципите на ограничената държавна намеса в стопанската политика ще реши проблема с "заплащането" за специални услуги на политически назначения. Колкото по-активна е намесата на държавата в икономиката, толкова по-силни ще са опитите на заинтересованите страни да се гарантират пазарни позиции чрез нормативно установени протекции, специални привилегии и субсидии.

Министерството на транспорта обеща ограничаване на достъпа до пазара на таксиметровите услуги

Тази седмица Министерството на транспорта обеща на представители на таксиметрови превозвачи законодателни промени. С тях се предвижда кметовете да могат да ограничават броя на издаваните разрешителни за таксиметров превоз на територията на всяка община.

1/ Ограничаването на достъпа до пазара води винаги до намалена конкуренция, и като следствие – до по-високи цени. Когато се ограничи предлагането, а търсенето е постоянно, цената (или качеството) могат единствено да възстановят равновесието. В крайна сметка, може да се окаже, че държавната намеса ще докара често споменаваните тарифи от 1 лв. на километър, които дори трикратното поскъпване на петрола не успя да доведе. **2/** Подобни разговори показват доста

странна представа за протичане на диалога между управляващите и гражданството, а именно: няколко гласовити представители на няколко таксиметрови фирми защитават интереса на бизнеса, а министерството на транспорта – на държавата. Потребителите, разбира се, ги няма. Не присъстват и тези фирми, които ще се окажат извън пазара след въвеждане на регламента. **3/** Ако една фирма не може да се конкурира на свободния пазар, естествената ѝ реакция е да поиска държавна протекция срещу по-ефективните от нея. Стопанска политика, която цели стопански просперитет, не трябва да изпълнява подобни искания на една или друга активно лобираща група, а да гарантира равенството пред закона и свободата на конкуренция на пазара.

Нагласи на деловите среди

В периода август-декември 2000г. ИПИ изследва фирмените нагласи спрямо конкурентността и навиците за водене на бизнес. Интервюирани са 161 фирми от различни индустрии. Изследването е представително за светлата част на българската икономика.

За да поддържат конкурентни позиции на пазара, частните компании трябва да разчитат на своите умения да предусетят нагласите на клиентите, да използват новите технологии за създаване на по-добри продукти и услуги, да създадат добри отношения с доставчици и купувачи. Правителствената политика може да гарантира позиции на пазара на неконкурентни компании за сметка на всички останали, които са намерили своето място и са създали свои предимства. За създаването на богатство и просперитет държавната намеса в икономиката трябва да се ограничи. Единствено така всеки, който разполага с нужните способности, за да се наложи на пазара в условията на свободна конкуренция, може да бъде стимулиран да създава нови работни места, по-добри продукти и услуги, по-ефективни технологии и по-развита пазарна икономика.

В условията на открита конкуренция компаниите са тези, които трябва да намерят формата и мястото, където да предложат своите стоки и услуги. Държавата не следва да следи за качеството на фирмените стратегии, макар и всяка втора компания да смята, че трябва да бъде сред приоритетите на национално ниво. Производителността на

работниците не може да се подобри с държавна намеса, въпреки че три от четири от представените в изследването компании настояват. Потребителите не могат да бъдат принудени да закупуват по-добри продукти и да търсят допълнителни услуги към тях (като гаранция, сервиз и т.н.). Производителят следва да създаде търсене на своите стоки и услуги, а не да разчита на държавата, което може да се открие за седем от десет компании в изследването. Независимо от желанието за държавна намеса в частните дела на пазара, представените в изследването компании, настояват правителството да подобри действието на институции и процедури. Държавата трябва да следи за ефективната работа на публичните институции, които разходват частни средства. Правителството трябва да следва последователна политика при приемането и прилагането на регламенти, които засягат стопанската свобода, като зачита принципите на свободната конкуренция. Когато разбирането, че държавата трябва да ограничи намесата си на пазара, надделее над изискването към публичните институции да действат в противоречие с принципите на пазарната икономика, може да очакваме стопанско развитие и просперитет.

Представяне

Мизес Институт е изследователски център, чиято основна мисия е да насърчава свободата и предприемачеството, както и да защитава принципите на пазарната икономика, частната собственост, стабилната парична единица и т.н., противопоставяйки се на намесата на държавата като икономически и социално деструктивна. На Интернет прощадката на Мизес Институт (www.mises.org) могат да се прочетат актуални коментари на различна тематика, наръчници за обучение, книги в електронен вариант, различни библиографии, както и две списания- Journal of Libertarian Studies и The Quarterly Journal of Austrian Economics.

Необходимите средства за опазване на околната среда

Според Рамковата Конвенция на Обединените Нации по изменението на климата, Монреалския протокол и Протокола от Киото, както и изискванията на различни директиви на ЕС, ще се наложат разходи по опазването на околната среда и намаляването на замърсяванията. Размерът на инвестиционната програма на правителството по опазване на околната среда я прави сравнима със сегашния размер на външния дълг на страната. Дори ако вземем усреднения размер на тези инвестиции, според сценариите на МОСВ и Световната банка, тяхното възможно най-ниско равнище ще възлиза на около 2/5 външния дълг на страната.

Ако целите се преследват в зададените им параметри, според МОСВ:

- В срок до 2015 г., необходимите средства възлизат на 3,081 млрд. ЕВРО.
- Ако хоризонтът е 2020 г., тези средства би трябвало да бъдат 2,41 млрд. ЕВРО.

Дефицитът съответно на сроковете е 1,085 млрд. или 412,8 млн. ЕВРО. Такъв е възгледът на МОСВ и експертите, опосредствани техническата помощ от ЕС, който, въпреки липсата на информация за методиката на изчисления, вероятно подценява действително необходимите стойности на инвестициите или ги предвижда в брутен смисъл. Това се вижда от сравнението на посочените стойности с изчисленията на Световната банка.

Изчисленията на МОСВ драстично се различават от изчисленията на Световната банка. В контекста на двойното предизвикателство на прехода и присъединяването към ЕС, разходите (независимо продължителността на периода за постигане на целите) биха изглеждали така, както са изложени в следната таблица.

Прогноза на СБ за необходимите разходи по опазване на околната среда във връзка с процеса на присъединяване (в ЕВРО и проценти)

Вид	Минимален	Максимален
Разходи по съобразяването	5,49 млрд. ЕВРО	8,02 млрд. ЕВРО
Общи разходи	6,1 млрд. ЕВРО	8,6 млрд. ЕВРО
Като дял от БВП за 2015	4,1%	5,6%
Общи разходи годишно	1,2 млрд. ЕВРО	1,7 млрд. ЕВРО
Общи разходи на човек	144	205

Източник: Световна банка¹

Тъй като екипът на Световната банка неколкократно излага методиката си, възможни са следните уточнения. Разходите “по съобразяването” са онези, които се предполагат само от хармонизирането със законодателството на ЕС по глава Околна среда. В “разходи по съобразяването” са включени и разходите по: привеждане в съответствие с изискванията, средна годишна амортизация на инвестициите и финансиране на инвестициите, както и алтернативните разходи. Последните са предполагаемите разходи при отчитане на цената на най-добрата алтернативна употреба на ресурса, която според предположенията на Световната банка оскъпява инвестициите с 10%.

Другото законодателство на ЕС обаче също предполага такива разходи. Те са включени в графата “общи разходи”. Сред тях са например разходите по сигурността на АЕЦ Козлодуй и съответните задължения за околната среда, възлизащи на 615 млн. ЕВРО. Освен това Световната банка смята и относително висок среден годишен прираст на БВП за периода до 2020 г. – около 5%. При по-лошо стопанско представяне, разходите в годишно изражение биха били по-големи. Освен това трябва да се има предвид, че някои косвени разходи, свързани с опазването на околната среда не са изчислими, например онези, които биха произтичали от продуктова отговорност или разходите по осъществяване на правото на информация, здравословна околна среда съдебен надзор решаване на спорове.

Интересно е да се отбележат и сравненията на Световната банка на разходите по съобразяване с изискванията на ЕС като дял от БВП между България и някои други присъединяващи се страни. Ако Чехия, Полша и Унгария трябва да изразходват средно по 2,8% от техния БВП за 1998 г. за опазване на околната среда, за България равнището на разходи е 11,16% от БВП за 1998 г. Докладът на Световната банка разглежда специално и въпроса за предполагаемото влияние на разходите за опазване на околната среда върху бюджетите на домакинствата: смята се, че нивото на тези разходи във финансите на домакинствата ще бъде около три пъти по-високо от това в Обединеното Кралство.

ИПТИ: Богданов, Ганчева, Йонкова, Мандова, Станчев

Този седмичник се издава с 6-месечната финансова подкрепа на MSI/USAID

За коментари и предложения: mandova@ime.bg